

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Positiiviset ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hiv on historiallisesti ollut ylikriminalisoitu tartuntatauti, ja epäselvä tai huonosti kohdennettu sääntely voi lisätä pelkoa hiv-testiin hakeutumiseen, mikä johtaa diagnoosin välttelyyn. Hiviin liittyvä stigma on edelleen este hoitoon sitoutumiselle ja avoimuudelle omasta hiv-tartunnasta.

Pidämme olennaisena ja myönteisenä, että hiv säilyy valvottavana tartuntatautina sekä sitä, että hivin hoidon sekä hoitoon ja ehkäisyyn määrättyjen lääkkeiden maksuttomuus säilyy. On tärkeää, että maksuttomuus kattaa hivin hoidon lisäksi sekä hiv-altistusta edeltävän estohoidon että altistuksen jälkeisen estohoidon. Maksuton ja helposti saavutettava ennaltaehkäisy on keskeinen keino uusien hiv-tartuntojen ehkäisyssä.

”Tartuntatautilain peruseriaate on, että yleisvaarallisten tartuntatautien tutkimus, hoito, lääkkeet sekä eristys ja karanteeni ovat potilaalle maksuttomia. Näin varmistetaan, että tartuntatautien torjuntatyö toteutuu yhdenvertaisesti ja tehokkaasti, eikä yksilön taloudellinen tilanne ole este tartuntataudin hoidolle. Myös tiettyjen valvottavien tartuntatautien, kuten hiv:n, tippurin ja sukupuoliteitse tarttuvan klamydian tutkimukset, hoidot ja niiden ehkäisyyn määrättyt lääkkeet ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettussa laissa säädetyn mukaisesti maksuttomia.”

Hiv valvottavana tartuntatautina tukee nykyaikaista hiv-politiikkaa, jossa hiv-testiin ja hoitoon pääsee helposti ja leimaavaa tai kriminalisoivaa kohtelua vältetään.

Lainsäädännön tulee tukea matalan kynnyksen testausta, varhaista diagnostiikkaa ja hoitoon kiinnittymistä. Hiv-työssä luottamus terveydenhuoltojärjestelmään on keskeinen edellytys tehokkaalle ehkäisylle ja hoidolle. Tietojen luovuttamista ja viranomaisten välistä tiedonkulkua koskevien säännösten tulee olla tarkkarajaisia, välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, jotta ne eivät heikennä luottamusta tai lisää kynnystä hakeutua hiv-testiin. Luonnoksessa esitetty tietojen liikkuvuuden lisääminen viranomaisten välillä voi parantaa tartunnan jäljitystä, epidemiaseurantaa ja hoitoonohjausta. Hivin kohdalla on kuitenkin tärkeää huomioida myös mahdolliset riskit: luottamuksen heikkeneminen, marginaaliryhmien testausaktiivisuuden lasku sekä kasvavat tietosuojahuolenaiheet.

Esityksessä rikoslain muuttamisesta tartuntataudin leviämisvaaran aiheuttamista koskevaan pykälään, tulee olla täsmällinen, että se ei koske hiviä.

Säätelyn hiviin tartuntatautina, tulee olla täsmällistä ja perustua ajantasaiseen lääketieteelliseen tietoon. Toimivalla hiv-lääkehoidolla oleva henkilö ei tartuta virusta seksiteitse, ja tämän lääketieteellisesti todistetun sekä korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön hivin tartuttamisesta ja tartunnalle altistamisesta tulee näkyä johdonmukaisesti lain soveltamisessa.

Epäselvä tai laaja-alaisesti tulkittava normisto voi lisätä oikeudellista epävarmuutta, millä voi olla kielteisiä vaikutuksia sekä yksilön oikeusturvaan että kansanterveydellisiin tavoitteisiin.

Tartuntatautilainsäädännön ensisijaisena tavoitteena tulee olla kansanterveyden edistäminen tukemalla hivin ehkäisyä, testausta, hoitoa ja luottamukseen perustuvaa yhteistyötä. Vuosikausien työ hiv-hoidossa, hoitoon sitoutumisessa ja niiden seurauksena aids-kuolemien vähenemisessä on tuottanut tulosta. Tätä positiivista kehitystä ei kannata katkaista. Esitys vaikuttaa hivin osalta tukevan tehokasta ehkäisyä ja hoitoon sitoutumista.

Pasanen Sini
Positiiviset ry